

12. Ровенский Ю.А. Стратегия развития предпринимательства / Ю.А. Ровенский. – М. : Электроника, 1996. – 234 с.

13. Ульяницька О.В. Бізнес-ангели як альтернативна форма фінансування підприємницького сектору в Україні / О.В. Ульяницька, Т.В. Ярошенко // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 2. – С.72-79.

14. Федулова Л.І. Бізнес-ангели в національній інноваційній системі / Л.І. Федулова // Проблеми науки. – 2008. – № 5. – С. 2–7.

Анотація

Окреслено стратегічні орієнтири активізації інноваційних процесів в Україні. Досліджено стан інноваційної діяльності вітчизняних фірм та закордоном. Наведено рекомендації щодо формування шляхів активізації діяльності інноваційної політики.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційний розвиток, венчурний бізнес, бізнес-ангели, кредитування, державне регулювання.

Аннотация

Очерчены стратегические ориентиры активизации инновационных процессов в Украине. Исследовано состояние инновационной деятельности отечественных фирм и за границей. Приведены рекомендации по формированию путей активизации деятельности инновационной политики.

Ключевые слова: инвестиционно-инновационное развитие, венчурный бизнес, бизнес-ангелы, кредитование, государственное регулирование.

Annotation

Outlined the strategic goals of intensification of innovative processes in Ukraine. Research of innovative activity of domestic firms and overseas. The resulted recommendations are in relation to forming of ways of activation of innovative policy.

Key words: innovative and investment development, venture business, business-angels, crediting, government regulation.

УДК 330.341.1:336

Дмитрів В.І.,
викладач кафедри податків і фіскальної політики,
Тернопільський національний економічний університет

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. У світовій та вітчизняній економічних системах фінансова нестабільність та кризові явища, обумовили необхідність вироблення ефективних механізмів усунення наявних проблем та забезпечення сталого економічного розвитку. З огляду на вищезазначене, впровадження фіскальних методів державного регулювання відіграє надзвичайно важливу роль в процесі побудови інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання національної економіки. Адже в сучасному, глибоко інтегрованому міжнародному економічному середовищі важливим фактором конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках є рівень інноваційності.

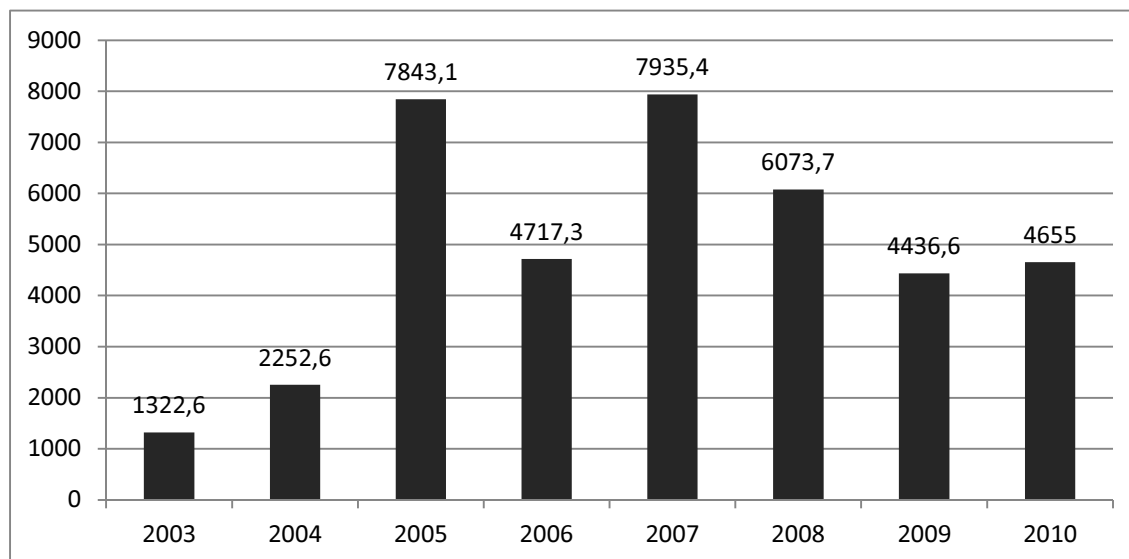
Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній науці проблема державної підтримки інвестиційно-інноваційного розвитку є далеко не новою. Дослідження теоретичних і практичних проблем державного стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів займають помітне місце у працях Ю.Бажала, В. Гейця, Н. Демчака, О. Замаслова, А. Крисоватого, Ю. Іванова, М.Мельника, А. Мамонова, В. Подлесної та ін. Однак, у зв'язку із динамізмом інвестиційних процесів та фінансовою кризою, обрана тематика не втрачає актуальності.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження проблем формування інвестиційно-інноваційної економічної політики та ролі держави в системі заходів регулювання інноваційних процесів, аналіз та розробка рекомендацій з приводу податкового регулювання інвестиційно-інноваційних процесів розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах розвитку фінансово-економічних процесів в Україні інноваційно-інвестиційна політика не сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки країни. Важливе місце в процесі активації інвестицій та інновацій належить впровадженню фіскальних методів державного регулювання та стимулювання. Податкове

стимулювання в системній державній підтримці інвестиційно-інноваційного процесу розвитку національної економіки використовується не так давно та потребує більшої уваги в сучасних умовах [2].

На сьогодні в Україні важливе значення має створення сприятливого інвестиційного клімату. Адже, надходження інвестицій – важливий чинник економічного зростання країни (рис. 1) [8].

Рис. 1. Динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну (млн. дол.)

З даних, відображених на рисунку 1, видно, що сприятливими для залучення іноземних інвестицій були 2005 – 2008 рр., оскільки цей період характеризувався високим рівнем інвестиційної активності міжнародних інвесторів та позитивними тенденціями в приватизаційній політиці держави. Погіршення інвестиційної ситуації в Україні у 2008-2010 рр. пов'язане в першу чергу з нестабільним політичним становищем та домінуванням кризових явищ у світовій економіці.

Характерними проблемами розвитку української інноваційної економіки є недостатня державна підтримка, недосконалість законодавчої й правової бази забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності, нестабільна політична і економічна ситуація в країні, зношеність основних фондів, брак інвестиційних ресурсів та ін. [6].

Отже, можна виділити такі ключові проблеми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні, а саме:

- нестабільність та недосконалість законодавства;
- невизначеність урядової політики щодо інвестиційно-інноваційної стратегії розвитку вітчизняної економіки;
- неефективність використання коштів державного бюджету;
- неефективність державного регулювання і корпоративного управління;
- низький ступінь розвитку венчурних механізмів фінансування інноваційної діяльності;
- високий рівень впливу тіньового сектора на економічні процеси підвищує ризики інвестиційно-інноваційної діяльності.

Також негативно впливає на розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності світова фінансова криза. Фінансова криза призвела до зменшення видатків на інвестиційні і інноваційні проекти. Це спонукало низку економічно розвинутих країн активізувати проведення податкових реформ, задля залучення інвестицій. За допомогою ефективних інструментів податкового регулювання можна компенсувати недостатній рівень довгострокового кредитування, зменшення видатків та капітальних вкладень, які в умовах нестабільної економіки падають [4].

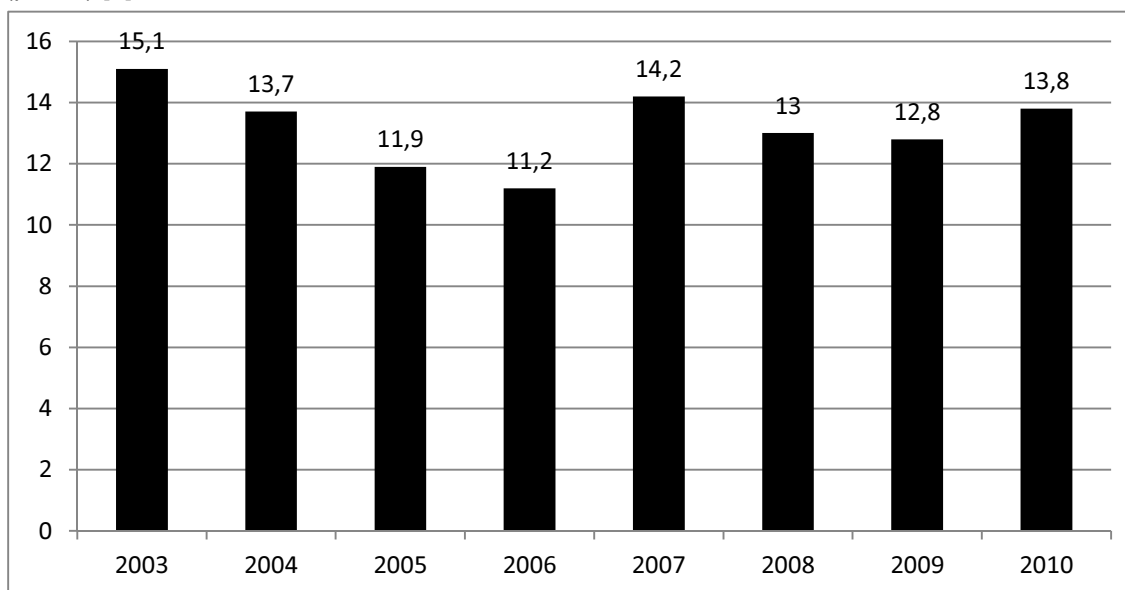
Для залучення інвестицій в інноваційні проекти необхідно здійснити заходи зі зменшення ризику, тобто подолання вищезазначених проблем, які гальмують інноваційні перетворення української економіки. Важливим фактором є також підвищення прибутковості інвестиційно-інноваційної діяльності за допомогою запровадження економічних інструментів стимулюючого характеру. В процесі стимулювання інноваційної діяльності, потрібно дотримуватися певної ієрархії застосування економічних інструментів. Суб'єктам господарювання, які створюють інноваційні технології, здійснюючи наукові розробки, доцільно дотримуватися стратегії адресного державного фінансування (наприклад фінансування витрат на заробітну плату вчених – розробників інновацій – або ж фінансування придбання, необхідного для здійснення наукових досліджень обладнання); для суб'єктів господарювання, які здійснюють практичне впровадження інноваційних технологій, необхідно

забезпечувати підвищення прибутковості їх діяльності шляхом надання пільг, насамперед податкових. Для фінансування суб'єктів господарювання вищого ступеня ієрархії дуже важливо залучати кошти фінансово-кредитних установ.

Стимулювання суб'єктів господарювання другого ступеня ієрархії, які здійснюють практичне запровадження інноваційних технологій, їх пільгове кредитування комерційними банками в Україні ускладнюються впливом світової фінансової кризи, тому важливого значення першочергового джерела інвестування набуває саме прибуток. За таких умов важливим є застосування адекватних податкових інструментів стимулюючого характеру, зокрема пільг з податку на прибуток підприємств, які здійснюють практичне запровадження інноваційних технологій [5].

Загальновідомо, що підприємці здійснюють інноваційну діяльність з метою отримання прибутку. Вітчизняні та закордонні науковці визнають, що схильність до підприємницької діяльності визначається рівнем оподаткування прибутку: якщо розмір податку на прибуток наближається до 25%, то схильність до підприємництва швидко зменшується. За умов, коли податок досягає 50% від прибутку, схильність до інновацій практично зникає [7]. Таким чином, спираючись на зазначене твердження, зміни у вітчизняній податковій політиці з прийняттям Податкового кодексу України, за умов коли ставка податку на прибуток має зменшитись із 25% до 16% має стимулювати розвиток інноваційної діяльності. Стимулювати розвиток інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання можна шляхом надання їм податкових канікул. Якщо діяльність підприємства відповідає нормам чинного законодавства, а також спеціально визначеним у Податковому кодексі України умовам та критеріям, то підприємство має можливість суму податку на прибуток використати для поліпшення умов своєї діяльності (залучення додаткових ресурсів, модернізація техніки та технологій), тобто інвестувати у свій інноваційний розвиток [1].

В Україні низькі темпи розвитку інноваційної діяльності. Згідно інформації Державного комітету статистики, протягом 2003 – 2010 рр. кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, зменшилася, а їх частка в загальній кількості промислових підприємств – скоротилась з 14,8% до 11,5% (рис. 2) [8].

Рис. 2. Частка промислових підприємств, які протягом 2003 – 2010 рр. займалися інноваційною діяльністю в Україні (%)

Основна роль в стимулюванні інвестиційно-інноваційної діяльності в розвинених країнах приділяється прямим й непрямим засобам державного регулювання. До прямих методів стимулювання належать: надання кредитів на пільгових умовах підприємствам і організаціям, що ведуть наукові розробки; безоплатне передання або надання на пільгових умовах державного майна та земельних ділянок для організації інноваційних підприємств; створення наукової інфраструктури в регіонах; державні замовлення, здебільшого у формі контрактів на нововведення, що згодом широко використовуються в економіці країни; створення науково-технічних зон зі спеціальним режимом інноваційно-інвестиційної діяльності [3].

До непрямих методів належать: податкові пільги на інвестиції, що здійснюються в інноваційній сфері; розвиток нових напрямів науки; законодавчі норми, які стимулюють науково-дослідну активність; списання витрат на проведення НДДКР; інвестиційний податковий кредит; зниження податкових ставок та ін. Також у світовій практиці використовуються і інші податкові стимули, зокрема

податкові канікули впродовж кількох років на прибуток від реалізації інноваційних проектів; використання податкових зон з особливим пільговим оподаткуванням в межах технопарків, науково-промислових зон тощо.

Переваги непрямого державного регулювання інноваційної активності полягають в об'єктивності критеріїв надання державної підтримки – здійснення відповідних видів робіт і запровадження у виробництво технологічних інновацій. Серед інструментів непрямого державного регулювання інноваційної діяльності в Україні найбільшого поширення повинні набути податкові пільги, пільгове кредитування інноваційних проектів та амортизаційні відрахування. Водночас, податкові пільги потребують тісного узгодження з іншими елементами національної інноваційної системи.

Розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні ускладнюється також недосконалістю системи оподаткування фізичних осіб, яка унеможлиблює створення заощаджень середнього класу, а недовіра до банківської сфери стає перешкодою трансформації таких заощаджень в інвестиції. Незважаючи на те, що ставки податку на доходи фізичних осіб в Україні одні з найнижчих у Європі, рівень доходів більшої частини населення такий, що не дозволяє створювати заощадження. Мале прогресивне оподаткування доходів фізичних осіб, яке запроваджене Податковим кодексом України, не вирішує питання справедливості оподаткування, а навпаки ускладнює механізм розрахунку цього податку. Тому оподаткування доходів фізичних осіб необхідно здійснювати за більш диференційованою шкалою ставок, по-друге, необхідно встановити неоподатковуваний податком із доходів мінімум на рівні вищому ніж прожитковий мінімум. На нашу думку, такі заходи дозволять стимулювати платоспроможний попит, сприятимуть підвищенні ролі заощаджень населення як інноваційно-інвестиційного ресурсу. Також дієвим заходом щодо стимулювання попиту на інноваційні товари є диференціація ставок ПДВ за рівнем інноваційності товару.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, для економіки України характерні такі проблеми для стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності: дефіцит довгострокових кредитних ресурсів, значна тіньова економіка, нестабільність та протиріччя законодавства. Тому важливого значення набуває розробка адекватного інноваційно-інвестиційним потребам вітчизняної економіки податкового законодавства. Оскільки саме інструменти податкового регулювання виступають важливим чинником активізації інвестиційної діяльності посткризового періоду.

Таким чином, щоб забезпечити зростання обсягів інвестицій, необхідно провести структурні реформи вітчизняної економіки, які пов'язані зі створенням сприятливого інвестиційного клімату в сфері інноваційної діяльності. Зважаючи на обмеженість фінансових ресурсів, в сучасних умовах держава повинна надавати перевагу непрямим методам стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів. Адже відмова від інноваційної політики може призвести до консервації накопиченого в Україні інноваційного потенціалу та структурної деградації Української економіки.

Бібліографічний список

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=33&nreg=2755-17>
2. Білюк А.В. Формування податкового механізму стимулювання інноваційної активності як елементу державної політики економічного зростання / А.В. Білюк // Держава та регіони. – 2010. – № 2. – С. 103-107.
3. Гаман М. Світовий досвід стимулювання інновацій та можливості його застосування в Україні / М. Гаман // Вісник національної академії державного управління. – 2004. – № 1. – С. 213-214.
4. Демчишак Н.Б. Джерела фінансування інвестиційної діяльності в умовах відкритості економіки / Н.Б. Демчишак // Збірник наукових праць Національного університету ДПСУ. – 2009. – № 2. – С. 46-55.
5. Замасло О.Т. Податкове стимулювання інноваційного розвитку підприємств України / О.Т. Замасло // Збірник наукових праць Національного університету ДПСУ. – 2009. – № 1. – С. 113-119.
6. Крисоватий А. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори : монографія / А. Крисоватий, В. Валігура. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – 248 с.
7. Подлесна В.Г. Податкове регулювання інноваційно-інвестиційних процесів в Україні / В.Г. Подлесна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – № 25. – С. 198-203.
8. Дані з офіційного сайту Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Анотація

У статті розглянуто проблеми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні та висвітлено пріоритетні напрями їх вирішення. Встановлено, що підвищити ефективність державного регулювання інвестиційно-інноваційних процесів, в першу чергу можна, за допомогою важелів податкового стимулювання.

Ключові слова: податкове регулювання, інвестиції, інноваційна діяльність, джерела фінансування, стимулювання інвестиційних процесів.

Аннотація

В статті розглянуті проблеми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні та освітлені пріоритетні напрямки їх рішення. Установлено, що підвищить ефективність державного регулювання інвестиційно-інноваційних процесів, в першу чергу можна, з допомогою рычагів податкового стимулювання.

Ключевые слова: налоговое регулирование, инвестиции, инновационная деятельность, источники финансирования, стимулирования инвестиционных процессов.

Annotation

The article deals with the development of investment and innovation activity in Ukraine and highlights priorities for their solution. Found that increase the effectiveness of state regulation of investment and innovation processes, first of all you can, using the leverage of the tax incentives.

Key words: tax regulations, investment, innovation, funding sources, stimulation of investment processes.

УДК 330.322.001.8(100)(045)

**Новікова Л.А.,
ст. викладач кафедри економічної теорії,
Київський університет управління та підприємництва
(Державної академії житлово-комунального господарства)**

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Інвестування лежить в основі функціонування сучасної економіки, воно інтегрує інтереси і ресурси громадян, фірм та держави щодо ефективного соціально-економічного розвитку. Кожна країна (національна економіка) володіє певними інвестиційними ресурсами, що складаються із її власних (національних) та іноземних інвестицій. Ці ресурси можуть використовуватись як для внутрішнього, так і для зарубіжного інвестування. Природним середовищем для ефективної іноземної інвестиційної діяльності є ринкова економіка з притаманними їй розвиненими нормативно-правовими та економічними регуляторами і відповідною інфраструктурою. Таке середовище в Україні лише починає формуватися, до того ж ринкова переорієнтація економіки відбувається в складному сплетенні політичних та соціально-економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Україна поступово включається в міжнародну інвестиційну діяльність. Незважаючи на відносно незначні масштаби іноземної і, особливо, зарубіжної інвестиційної діяльності, вона використовує всі доступні канали міжнародної інвестиційної взаємодії. Принципово важливого значення набувають питання не тільки збільшення обсягів міжнародного інвестування, але і більш складні проблеми оптимізації його структури та підвищення результативності. Аналіз залучення та використання інвестиційних ресурсів в закордонних джерелах відображаються у Хофман У., Мескон М., Еванс Дж.Р., Шарп У., Александер Г., Бейлі Д. [7]. Крім того, особливості використання моделей іноземного інвестування в економічне середовище України досліджували такі економісти-науковці, як Бланк І.А., Лук'яненко Д.Г., Мозговий О. М., Губський Б.В. [4], Пересада А.А., Рубін Ю.Б., Федоренко В.Г., Щукін Б.М., що визначили особливості національного інвестиційного середовища, теоретичні засади формування інвестиційного ринку з необхідними параметрами.

Огляд літературних джерел з даної проблематики засвідчує про невирішеність окремих положень, що вимагає продовження наукових досліджень.

Постановка завдання. Формування теоретико-методологічних аспектів розвитку інвестиційної діяльності за рахунок залучення іноземного капіталу з метою стабілізації фінансового середовища країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. У широкому розумінні міжнародними є ті інвестиції, реалізація котрих передбачає взаємодію учасників, які належать різним державам (резидентів та нерезидентів по відношенню до конкретної країни).